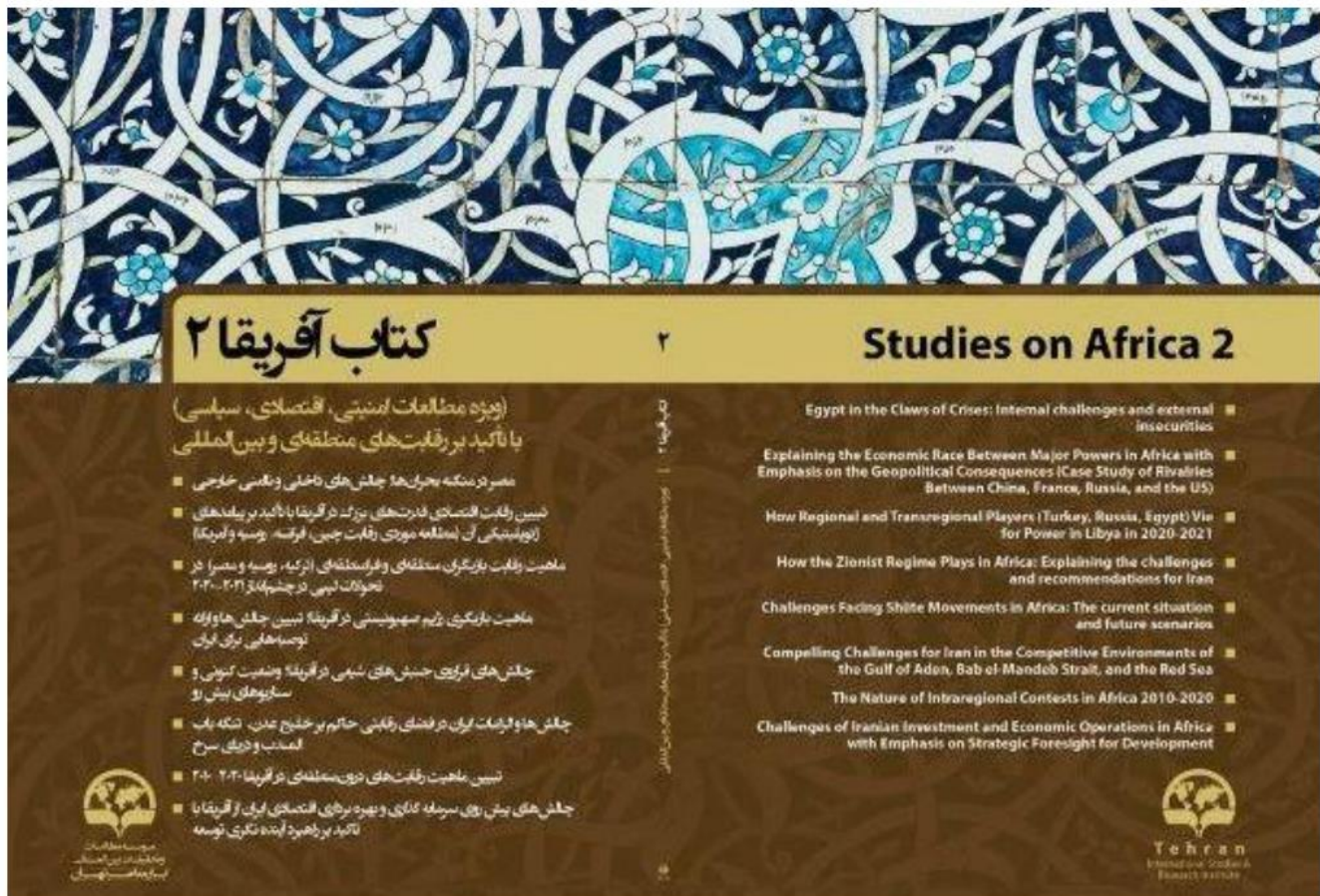

گاهنامه خبری - تحلیلی «آفریقا»

شماره ۱۷

نیمه دوم آذر ۱۳۹۹

صاحب امتیاز: مرکز مطالعات آفریقا (دانشگاه تربیت مدرس)

مدیر مسئول: دکتر سیروس احمدی نوحدانی

سردبیر: دکتر میثم میرزائی تبار

مدیر اجرایی: دکتر مجید رسولی

سرمقاله

به نام خدا

آفریقا و ارزهای دیجیتال

بسیاری از اقتصاددانان و متخصصان بازارهای مالی و سرمایه معتقدند که آفریقا شرایط مناسبی برای ارزهای رمزنگاری شده یا همان ارزهای دیجیتال دارد. ارزهای دیجیتال کاملاً شخصی بوده، به هیچ دولت و حکومتی وابسته نیستند و پشتوانه فیزیکی طلا یا الماس یا ارزهای فیات ندارند. همین ویژگی موجب جذابیت بیش از حد این ارز برای فعالیتهای تجاری اقتصادی فرامرزی شده است. ارزهای دیجیتال مختلف مانند بیت کوین، اتریوم، تتر، داش، لیتکوین و غیره امروز رواج زیادی یافته و بسیاری از مؤسسات بزرگ دنیا تبدیل بخشی از دارایی خود به ارزهای دیجیتال را آغاز کرده‌اند. برخی کشورهای پیشرو مانند روسیه، چین، فرانسه و... نیز اعلام کرده‌اند که بزودی پلتفرم راه اندازی ارز دیجیتال ملی را فراهم کرده و ارز دیجیتال ملی خود را راه‌اندازی خواهند کرد.

پایگاه gobitcoin.io که گزارش‌های مستمری از وضعیت ارزهای دیجیتال در آفریقا ارائه می‌دهد، اعلام کرد که کشورهایی مانند غنا، بوتسوانا، کنیا، نیجریه، آفریقای جنوبی، زیمبابوه، سودان، مصر و اوگاندا به طور گسترده از بیت کوین و دیگر ارزهای دیجیتال استفاده می‌کنند. در این کشورها تورم معمولاً دو رقمی و یا بالاست به همین سبب استفاده از ارزهای دیجیتال راهی مناسب برای رویارویی با تورم است. در این کشورها شهروندان، بسیاری از خریدهای عمده خود را با پرداخت ارزهای دیجیتال و به ویژه بیت کوین انجام می‌دهند. در سال ۲۰۲۰ در آفریقا بیش از ۷۲۵ میلیون نفر از تلفن همراه استفاده می‌کنند و میزان استفاده از تلفن همراه در این قاره رو به افزایش است.

به گزارش بانک مرکزی نیجریه، دولت‌های آفریقایی هنوز مقررات خاصی برای ارزهای دیجیتال ندارند و همین امر استفاده گسترده از این ارزها را افزایش داده است. این بانک اعلام کرده است که استفاده از ارزهای دیجیتال را کنترل نمی‌کند زیرا کاملاً شخصی هستند و دولت مالک آن‌ها نیست.

افرادی که سرمایه‌ای دارند و در کشورهای ناپایدار زندگی می‌کنند یا از اقدامات دولت‌ها برای تصرف اموال‌شان در هراسند یا کلاً نسبت به امنیت دارایی خود بیمناک هستند، ارزهای دیجیتال را بهترین راه حل برای امنیت دارایی خود دیده‌اند. پلتفرم اولیه بسیاری از ارزهای دیجیتال در آفریقا راه‌اندازی شده است. Luno که چندین میلیون کاربر در بیش از چهل کشور دارد، در سال ۲۰۱۳ در آفریقای جنوبی راه اندازی شد. در سال ۲۰۱۳، Bitpesa برای انتقال پول در آفریقا و سطح بین‌الملل راه‌اندازی شد و مورد استفاده قرار گرفت. خدماتی مانند ارسال و مبادله ارز دیجیتال بسیار مورد توجه قرار گرفته است. پلتفرم‌های abra در مالاوی و مغرب، Geopay در آفریقای جنوبی، Bitmari در زیمبابوه و Kobocoin در نیجریه فعال هستند. پایگاه LocalBitcoins.com در سال ۲۰۱۷ بیش از ۱,۸ میلیون دلار معامله ارز دیجیتال در کنیا ثبت کرده است.

دولت تونس، ارز ملی eDinar را راه اندازی کرده است. دولت سنگال هم در حال راه اندازی ارز ملی به نام eCFA است. دیگر کشورهای آفریقایی هم پروژه‌های مشابهی دارند. اما برخی کشورها نسبت به این ارزها احساس خطر می‌کنند، اکوادور،

بنگلادش و قرقیزستان خطر این ارزها را زیاد می‌دانند و معاملات استارت‌آپی بدون مراجعه به بانک و نهادهای مالی اعتباری را ممنوع کرده‌اند.

اکنون بیت کوین به بیش از ۳۰ هزار دلار رسیده است. طبق برآوردها، نیجریه هشت درصد معاملات جهانی را در اختیار دارد و دومین بازار مبادله ارزهای دیجیتال در دنیاست. کنیا، هشتمین بازار دنیا و آفریقای جنوبی دهمین بازار ارزهای دیجیتال دنیاست. عده ای معتقدند که آفریقا آینده ارزهای دیجیتال را تعیین خواهد کرد. نیجریه با فروش بیش از ۶۰,۰۰۰ بیت کوین با ارزش بیش از ۵۶۶ میلیون دلار، دومین بازار بزرگ جهان برای ارزهای دیجیتال است. کنیا با فروش ۵۸۹۵ به ارزش ۵۵ میلیون دلار در رده هشتم جهانی و آفریقای جنوبی با معامله ۲۱۲۱ بیت کوین به ارزش ۱۹ میلیون دلار دهمین بازار جهانی است.

اکنون اتحادیه آفریقا مأموریت یافته تا نسبت به پول واحد آفریقا بررسی و اعلام نظر کند. انتخاب یک پول واحد در قاره‌ای که بیش از چهل ارز ملی در آن جریان دارد کاری دشوار است. هزینه تسعیر و تبدیل ارزهای فیات به یکدیگر نیز زیاد است. اما پول واحد موجب تسهیل مبادلات درون قاره‌ای و بین‌المللی خواهد شد و ارز دیجیتال یکی از گزینه‌های جذاب برای اتحادیه آفریقا است.

دکتر سیروس احمدی نوحدانی

سرپرست مرکز مطالعات آفریقا

اخبار و گزارش‌های خبری

کتاب «آفریقا ۲» منتشر شد

✚ ماهیت رقابت بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای (ترکیه، روسیه و مصر) در تحولات لیبی در چشم‌انداز ۲۰۲۱-۲۰۲۰ - دکتر حسین ابراهیم نیا؛

✚ ماهیت بازیگری رژیم صهیونیستی در آفریقا؛ تبیین چالش‌ها و ارائه توصیه‌هایی برای ایران - علی عباسی؛
✚ چالش‌های فراروی جنبش‌های شیعی در آفریقا؛ وضعیت کنونی و سناریوهای پیش‌رو - دکتر مجید رسولی؛

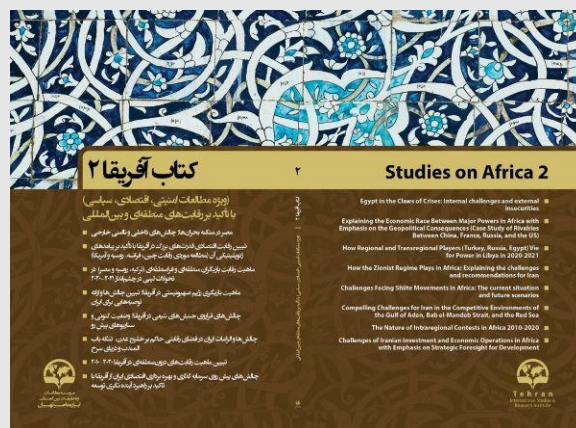
✚ چالش‌ها و الزامات ایران در فضای رقابتی حاکم بر خلیج عدن، تنگه باب‌المندب و دریای سرخ - دکتر میثم میرزائی تبار؛

✚ تبیین ماهیت رقابت‌های درون‌منطقه‌ای در آفریقا ۲۰۱۰-۲۰۲۰ - دکتر مهدی بهمنی و دکتر احمد بخشی؛

✚ چالش‌های پیش‌روی سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری اقتصادی ایران از آفریقا با تأکید بر راهبرد آینده‌نگری توسعه - دکتر یاسر کنعانی و دکتر ریحانه صالح‌آبادی.

منبع: پرتال مؤسسه مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران، کتاب آفریقا ۲، ۲۱ آذر ۱۳۹۹. در: <https://tisri.org/?id=ftwbp50a>

کتاب «آفریقا ۲» (ویژه مطالعات امنیتی، اقتصادی، سیاسی با تأکید بر رقابت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی) که حاصل پروژه مطالعاتی مرکز مطالعات آفریقا (دانشگاه تربیت مدرس) است و به تقاضای مؤسسه مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران تألیف شده است، توسط انتشارات این مؤسسه به چاپ رسید.

عناوین فصل‌ها و نویسندگان کتاب به شرح ذیل است:
✚ مصر در منگنه بحران‌ها؛ چالش‌های داخلی و ناامنی خارجی - دکتر سیدعبدالامیر نبوی؛
✚ تبیین رقابت اقتصادی قدرتهای بزرگ در آفریقا با تأکید بر پیامدهای ژئوپلیتیکی آن (مطالعه موردی: رقابت چین، فرانسه، روسیه و آمریکا) - دکتر سیروس احمدی نوحدانی؛

سفرای جدید تونس و اوگاندا در ایران رونوشت استوارنامه خود را تقدیم کردند

ایران با دکتر محمد جواد ظریف، وزیر امور خارجه دیدار و رونوشت استوارنامه خود را تقدیم کردند.

منبع: پرتال وزارت امور خارجه، ۱۶ آذر ۱۳۹۹. در: <https://mfa.gov.ir/portal/newsview/619716> و <https://mfa.gov.ir/portal/newsview/619713>

سمیر المنصر و محمد تزیکوبا کیسامبیر، سفرای جدید جمهوری تونس و جمهوری اوگاندا در ایران یکشنبه ۱۶ آذرماه ۱۳۹۹ در آغاز مأموریت خود در جمهوری اسلامی

جدیدترین گزارش از سهم ایران از بازار آفریقا

صادرات ایران در ۷ ماهه به این کشورها، میزان صادرات کشورمان به کشورهای آفریقایی در پایان سال حتی به ۲۸۰ میلیون دلار هم نرسد.

در ۷ ماهه سال جاری، ایران در حالی حدود ۱۶۲ میلیون دلار به ۴۲ کشور کوچک و بزرگ آفریقایی صادرات داشته است که این میزان در ۷ ماهه سال ۹۸ نزدیک به ۴۰۰ میلیون دلار بوده است. به عبارتی، در ۷ ماهه سال جاری صادرات ایران به کشورهای آفریقایی سقوط ۵۹ درصدی داشته است. همچنین میزان کاهش صادرات ایران به برخی از کشورهای آفریقایی همچون موزامبیک، سودان و مراکش حتی به ۹۳ تا ۹۴ درصد هم می‌رسد و در برخی کشورها نیز میزان کاهش صادرات حدود ۶۰ تا ۸۰ درصد است.

مقایسه میزان صادرات ایران به کشورهای آفریقایی در ۷ ماهه ۹۸ و ۷ ماهه ۹۹						
نام کشور	مبلغ ۹۸ (دلار)	مبلغ ۹۹ (دلار)	درصد تغییرات	نام کشور	مبلغ ۹۸ (دلار)	مبلغ ۹۹ (دلار)
غنا	۱۱۸,۵۳۷,۵۶۹	۵۳,۸۱۳,۵۱۴	-۵۵	کنگو	۱,۳۵۶,۴۰۷	۵۴۵,۴۳۶
کنیا	۳۳,۷۵۷,۲۳۶	۲۱,۰۹۵,۰۹۰	-۳۸	سنگال	۱,۱۷۸,۶۲۶	۴۶۳,۳۷۹
آفریقای جنوبی	۵۳,۸۴۹,۷۱۹	۱۷,۸۴۹,۴۸۶	-۶۷	لوتوانا	۷۰,۵۷۶	۳۵۵,۷۸۶
سومالی	۷,۸۷۲,۳۶۵	۱۳,۶۱۸,۰۵۳	۵۶	ماداگاسکار	۱۳۵,۵۶۹	۲۳۶,۵۲۷
نترلیا	۳۰,۹۵۹,۲۱۲	۹,۶۸۷,۹۸۰	-۶۸	توگو	۷۶,۴۸۸	۳۰,۶۳۹
جنوبی	۱۶,۵۵۳,۳۳۳	۶,۹۱۴,۹۶۰	-۵۸	اتیوپی	۳۰۷,۰۴۹	۱۹۷,۴۹۹
موزامبیک	۵۰,۵۳۰,۹۶۶	۳,۷۶۸,۸۲۶	-۹۳	نجر	۴۵۵,۶۸۵	۱۶۲,۲۱۸
ساحل عاج	۳۰,۴۴۳,۶۹۹	۳,۳۷۹,۲۲۲	-۸۹	مالی	۶۸۶,۱۵۸	۱۴۵,۳۲۹
سودان	۴۳,۰۴۴,۶۳۳	۳,۳۶۹,۵۱۱	-۹۲	موریتانی	۱۳۹,۴۸۸	۱۴۴,۶۲۲
الجزایر	۲,۸۸۷,۵۰۱	۱,۳۲۳,۵۱۳	-۵۴	بورکینافاسو	۶۷۱,۱۲۷	۱۲۰,۷۰۴
مراکش	۳۶,۷۳۱,۸۰۳	۱,۵۵۴,۶۵۵	-۹۶	سینل	۲۱,۱۴۷	۴۰,۱۷۸
لیبی	۱,۵۵۰,۶۸۹	۱,۴۰۰,۸۰۳	-۹	موریتوس	۶۸,۲۸۸	۲۱,۴۴۹
نجره	۳,۷۵۱,۹۶۰	۹۰۱,۵۸۵	-۷۷	گینه	۲۴,۱۲۶	۴,۸۳۸
مصر	۱,۴۴۸,۱۴۸	۵۶۰,۶۶۶	-۶۱	لیبیا	۱,۴۵۰	۲,۴۶۴
تونس	۳,۰۳۶,۶۲۷	۷۶۸,۸۰۶	-۷۵	نیجر	۸۰۹,۴۳۳	۲۳,۲۹۷,۶۳۰
بنین	۱,۱۶۲,۸۸۵	۶۷۶,۹۶۱	-۴۲	جمع کل	۳۹۹,۷۲۷,۱۴۳	۱۶۲,۳۷۱,۴۴۸

منبع: نود اقتصادی، سقوط ۶۰ تا ۹۰ درصدی صادرات ایران به کشورهای آفریقایی / سهم ایران از بازار ۵۲۰ میلیارد دلاری آفریقایی تقریباً هیچ، ۱۸ آذر ۱۳۹۹. در:

<https://b2n.ir/573689>

قابل ذکر است ۴۲ کشور آفریقایی در سال ۲۰۱۹ بیش از ۵۲۰ میلیارد دلار واردات داشته‌اند که سهم ایران از این بازار کمتر از ۷۰۰ میلیون دلار یا معادل تنها ۱۳ درصد بوده است. به نظر می‌رسد با کاهش ۵۹ درصدی

شاهنامه‌خوانی در رادیو اتیوپی

لیلی و مجنون توسط کارشناس مجری برنامه، "ابی تسو" بیان شد و رایزن فرهنگی ایران نیز بخش‌هایی از شعرهای منظومه لیلی و مجنون اثر نظامی گنجوی را قرائت کرد. بنابر این گزارش، این برنامه از سوی شنوندگان اتیوپیایی مورد استقبال قرار گرفت و در صفحه Facebook رادیو نیز بازخورد آن قابل مشاهده است. لینک برنامه در صفحه Facebook رادیوی مذکور به نشانی ذیل است:

<https://www.facebook.com/ahaduradio/videos/907392449797095>

منبع: خبرگزاری مهر، شاهنامه‌خوانی در رادیو اتیوپی، ۱۸ آذر ۱۳۹۹. در:

<https://www.mehrnews.com/xThgp>

با همکاری رایزنی فرهنگی ایران در اتیوپی با دو رادیوی موج FM در اتیوپی با نام‌های Ahadu و Ethio FM، برنامه موسیقی شب‌های ایران با موضوعات مختلف حول شعرای نامی ایرانی در این دو رادیو اجرا شد. در این برنامه که با حضور یکی از شعرا و یکی از اساتید دانشگاه آدیس آبابا برگزار شد، قسمت‌هایی از شعرهای شعری نامداری چون فردوسی خوانده شد و کارشناسان در خصوص آن بحث کردند و به ارائه نقطه نظرات خود پیرامون شعرهای مثنوی و معنوی و ارتباط آن با متصوفه در اتیوپی پرداختند. این برنامه که به صورت همزمان با پخش موسیقی‌های سنتی کشورمان همراه بود، داستان کامل

فراخوان جشنواره بین‌المللی «کاربرد هنر و فرهنگ در خاموشی سلاح‌ها در آفریقا»

افروزی؛ محکومیت نسل کشی و جنایات جنگی؛ مقابله با افراط‌گرایی و تروریسم؛ خاموشی سلاح‌ها و حقوق بشر؛ تسلیم عمومی سلاح‌ها و کاهش منازعات خشونت‌آمیز؛ نسل آینده آفریقا، نسل صلح و گفتگو؛ و استفاده از هنر و فرهنگ در خاموشی سلاح‌ها.

جوایز جشنواره نیز به شرح ذیل است: نفر اول: ۴۰۰۰ دلار + لوح تقدیر؛ نفر دوم: ۳۰۰۰ دلار + لوح تقدیر؛ نفر سوم: ۲۰۰۰ دلار + لوح تقدیر. به ۵ اثر منتخب داوران نیز لوح تقدیر اهدا خواهد شد. همچنین سه جایزه به هنرمندان کنیایی تعلق می‌گیرد: نفر اول کنیا ۴۰۰ دلار + لوح تقدیر؛ نفر دوم کنیا ۳۰۰ دلار + لوح تقدیر؛ و نفر سوم کنیا ۲۰۰ دلار + لوح تقدیر. تاریخ اعلام نتایج: اردیبهشت ۱۴۰۰ بر روی سایت سفارت جمهوری اسلامی ایران در کنیا به آدرس <https://kenya.mfa.gov.ir> و فیسبوک سفارت جمهوری

اسلامی ایران در کنیا به آدرس: @Iran.Kenya

منبع: سفارت جمهوری اسلامی ایران در کنیا، جشنواره جهانی کارتون خاموشی سلاح‌ها در آفریقا. در: <https://kenya.mfa.gov.ir/portal/viewpage/13976>

جشنواره بین‌المللی کارتون «کاربرد هنر و فرهنگ در خاموشی سلاح‌ها در آفریقا» با ادغام دو موضوع سال ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ اتحادیه آفریقا به ترتیب شامل «خاموشی سلاح‌ها در آفریقا» و «هنر، فرهنگ و میراث آفریقا» در روز دوشنبه مورخ یکم دی ۱۳۹۹ از سوی سفارت جمهوری اسلامی ایران در کنیا و با سخنرانی دکتر برمکی، سفیر کشورمان در این کشور، آغاز به کار کرد. این جشنواره تا ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۰ ادامه خواهد داشت و آخرین مهلت ارسال آثار این تاریخ است.

محورهای جشنواره به شرح ذیل است: نفی کاربرد سلاح در حل اختلافات؛ خاموشی سلاح‌ها و ریشه‌های منازعات (فقر، بی‌عدالتی تاریخی، نابرابری، تغییرات اقلیمی، اختلافات قومی و قبیله‌ای)؛ تجارت سلاح و جنگ

تربیت مبلغان دینی برای آفریقا

می‌کند. از آن جمله می‌توان به برگزاری دوره‌های فقه و عقاید برای گسترش آگاهی‌های دینی و همچنین تبلیغ مستقیم یا برگزاری جلسات گفتگو و شعر در مدح اهل بیت (ع) اشاره کرد».

وی افزود: «مرکز وارث الانبیا(ع)، وابسته به تولیت آستان قدس حسینی (ع) همواره به نشر و گسترش معارف اهل بیت (ع) از جمله آموزش زبان عربی، قرآن کریم، فقه و عقاید در تعدادی از کشورها همچون ماداگاسکار، غنا،

مرکز وارث الانبیا (ص) به فعالیت‌های خود برای تربیت مبلغ در ساحل عاج ادامه می‌دهد. این مرکز که وابسته به بخش فعالیت‌های آفریقایی آستان قدس حسینی (ع) است، به منظور نشر و گسترش فرهنگ و معارف شیعی فعالیت‌های گوناگونی را در این کشور اجرا می‌نماید.

شیخ احمد العاملی، مدیر این مرکز گفت: «انجمن و حسینیه» سفینه النجاة «در ساحل عاج، دوره‌ها و فعالیت‌های گسترده‌ای را به صورت هفتگی برگزار

نیجریه، ساحل عاج، تانزانیا، پاکستان، هند، گینه، نیجریه، کامرون، کنگو، رواندا، بنین و توگو می‌پردازد و این موضوع موفقیت و دستاورد بزرگی برای اقدامات و تلاش‌های آستان قدس حسینی (ع) به شمار می‌رود». شایان ذکر است که تولیت آستان قدس حسینی، به منظور نشر و گسترش سیره خاتم الانبیا و اهل بیت (ع)

به شکل وسیعی به بازگشایی مراکز دینی و آموزشی در تعدادی از کشورهای آفریقایی، آسیایی و اروپایی کمک می‌کند.

منبع: خبرگزاری مهر، تربیت مبلغان دینی برای هند، پاکستان و آفریقا، ۲۲ آذر ۱۳۹۹. در: <https://www.mehrnews.com/xTjvd>

گزارشی تحلیلی درباره چرایی تأسیس پایگاه دریایی یک قدرت شرقی در سودان

روسیه در نظر دارد تا یک پایگاه دریایی در ساحل «دریای سرخ» و در سودان تأسیس کند. مسکو سال‌هاست ارتباطات خود را با این کشور آفریقایی و حضور در منطقه مهم استراتژیک تقویت کرده است. خبرگزاری «دویچه وله عربی» در گزارشی به چرایی این اقدام از سوی روسیه پرداخته است. براساس این گزارش، اگر احداث این پایگاه طبق خواست «ولادیمیر پوتین» پیش برود، روسیه می‌تواند برای اولین بار از زمان فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، پایگاه دریایی جدیدی در خارج از این کشور ایجاد کند.

زیردریایی‌های هسته‌ای در نظر گرفته شده است؛ زیرا ناوگان روسیه فقط یک رزمناو موشکی «پطرس کبیر» در اختیار دارد که با انرژی هسته‌ای کار می‌کند و دومین رزمناو هم اکنون در حال ارتقا است و به همین دلیل روسیه به دنبال ایجاد پایگاه دریایی در سودان است.

در اواسط نوامبر، رئیس‌جمهور روسیه، وزارت دفاع این کشور را مکلف کرد تا توافق‌نامه‌ای را در این زمینه با سودان امضا کند. بعد از بندر «طرطوس» در سوریه، این پایگاه نه تنها دومین پایگاه دریایی روسیه در غرب آسیا و شمال آفریقا خواهد بود، بلکه در کل جهان نیز به استثنای شبه‌جزیره «کریمه» که ضمیمه خاک این کشور شده، از اهمیت بیشتری برای مسکو برخوردار است.

اتحاد جماهیر شوروی زمانی پایگاه‌هایی در اتیوپی و سومالی داشت و این واکنشی به پایگاه دریایی آمریکا در اقیانوس هند بود. به نظر می‌رسد امروز دریای سرخ به عنوان دروازه‌ای به آفریقا برای مسکو است. افسران بازنشسته نیروی دریایی روسیه مانند «ویکتور کراوچنکو» رئیس ستاد پیشین نیروی دریایی این کشور نیاز به پایگاه دریایی در سودان را برای مقابله با دزدان دریایی در شاخ آفریقا توجیه می‌کنند. کراوچنکو در گفتگو با خبرگزاری «اینترفاکس» گفت: این یک منطقه پرتنش و حضور نیروی دریایی روسیه در آنجا ضروری است و بعداً به یک پایگاه کامل تبدیل خواهد شد.

طبق پیش‌نویس توافق‌نامه منتشر شده روسیه، ایجاد پایگاه لجستیکی و عملیات تعمیر در دریای سرخ فراهم می‌شود و به نیروی دریایی این کشور اجازه می‌دهد تا ۳۰۰ نظامی در آن مستقر کند. همچنین روسیه می‌تواند چهار ناو جنگی از جمله کشتی‌های دارای موتور هسته‌ای را در این پایگاه نگه دارد و این به احتمال زیاد برای

کارشناسان می‌گویند که ایجاد این پایگاه برای حفظ ظاهر روسیه به عنوان یک قدرت جهانی نیز نقش دارد. «رولف فیلبرتز» سفیر سابق آلمان در سودان که پیش از این رئیس مرکز اطلاعات «ناتو» در مسکو بود، گفته است: روسیه خود را به عنوان نماینده حاضر در این منطقه مهم جهان معرفی می‌کند. کشورهای چین و آمریکا، فرانسه، چین و... پایگاه‌های دریایی در دریای

سرخ و در «جیبوتی» دارند و روسیه نیز برای ایجاد این پایگاه ابراز تمایل کرده است. به گفته این دیپلمات سابق، روسیه فقط به دلیل حضور غرب در آنجا نمی‌تواند مسیرهای تجاری در دریای سرخ را قطع کند. از نظر روسیه جدا از درگیری بالقوه با غرب، سناریوهای بحران منطقه‌ای نیز وجود دارد که می‌تواند ایجاد این پایگاه را قابل پذیرش کند.

«الکساندر گلز» روزنامه‌نگار ارتش روسیه در این باره معتقد است که این پایگاه نه تنها موجب اعتبار روسیه می‌شود، بلکه استخراج مواد اولیه و توانایی قطع راه‌های تجاری در صورت درگیری با غرب را از دیگر دلایل احتمالی برنامه‌های مسکو در آفریقا می‌داند.

آیا سودان کلید ورود روسیه به آفریقا است؟ «آنیتا وبر» از «بنیاد علوم و سیاست‌های برلین (SWP)» با اشاره به جنگ یمن که چندین کشور از جمله سودان در آن درگیر شدند، گفت: دریای سرخ به یک کانون ژئوپلیتیک است. سودان از نظر راه‌های تجاری اهمیت دارد و این برای روسیه مهم است، زیرا قدرت بیشتری پیدا می‌کند.

تا چند سال پیش، روسیه و سودان همکاری نزدیکی با یکدیگر نداشتند و این رویکرد در سال ۲۰۱۷، زمانی که پوتین از رئیس‌جمهور وقت سودان «عمر البشیر» در «سوچی» استقبال کرد، به طور آشکارا آغاز شد.

«خلود خیر» از «مرکز دانش و کار (ISP)» در خارطوم در این ارتباط گفت: این یک نشانه قوی از طرف البشیر و دولت روسیه برای همکاری با یکدیگر بود، در حالی که کشورهای دیگر چنین کاری نکردند.

البشیر در سال ۲۰۱۷ و در ملاقات با پوتین با انتقاد از ایالات متحده، سودان را کلید روسیه در آفریقا خواند و از یک پایگاه دریایی صحبت کرد که به نظر می‌رسد به عنوان یک محافظ در برابر واشنگتن باشد. سپس

گزارش‌هایی در مورد استخراج طلا در سودان توسط شرکت‌های روسی و حضور وابستگان ارتش ویژه موسوم به "گروه واگنر" منتشر شد.

به گزارش روزنامه انگلیسی «تایمز» هنگامی که قیام علیه البشیر در پایان سال ۲۰۱۸ آغاز شد، گمانه‌زنی‌ها در مورد مشارکت این وابستگان نظامی در سرکوب اعتراضات مطرح شد، اما مسکو آن را تکذیب کرد.

از زمان سقوط البشیر در آوریل ۲۰۱۹، سودان توسط شورای مستقل متشکل از غیرنظامیان و نیروهای نظامی اداره می‌شود.

روسیه در گذشته همه انرژی خود را برای حمایت از البشیر به کار گرفت و اکنون به دلایلی از جمله استخراج سودآورترین منابع این کشور یعنی طلا شرکت می‌کند. طلا یکی از منابع اصلی درآمد اقتصاد سودانی است که از تحریم‌ها، فساد و تورم رنج می‌برد.

هنوز مشخص نیست که آیا روسیه، سودان را به عنوان سکوی پرشی در منطقه می‌داند یا نه. واقعیت این است که مشاوران و وابستگان نظامی روسیه حداقل در دو کشور همسایه سودان، لیبی و جمهوری آفریقای مرکزی دیده شده‌اند. به نظر می‌رسد، این بخشی از استراتژی مسکو برای احیای روابطی است که از دوران اتحاد جماهیر شوروی وجود داشته و روابط جدیدی را با کشورهایمانند سودان آغاز می‌کند. یکی از اقدامات در این راستا، اولین نشست روسیه - آفریقا در پاییز سال ۲۰۱۹ در سوچی بود که رهبر جدید سودان نیز در آن شرکت داشت.

منبع: خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)، دویچه وله: روسیه در صدد احداث پایگاه دریایی در سودان است، ۱۷ آذر ۱۳۹۹. در: www.irna.ir/news/84138418

عادی سازی روابط مراکش و اسرائیل

صحرای غربی و پولیساریو

جبهه پولیساریو یک سازمان سیاسی نظامی در صحرای غربی است. این گروه در سال ۱۹۷۳ به عنوان یک گروه مقاومت علیه تسلط استعمار اسپانیا بر صحرای غربی و با هدف استقلال این منطقه ایجاد شد. پولیساریو پس از خروج اسپانیا در سال ۱۹۷۶، جمهوری دموکراتیک عربی صحرا را در مستعمره پیشین اسپانیا ایجاد کرد و به مخالفت با اقدام اسپانیا در تقسیم صحرای غربی میان مراکش و موریتانی پرداخت.

موریتانی و پولیساریو در سال ۱۹۷۹ با یکدیگر صلح کردند و بدین ترتیب بخش جنوبی جمهوری صحرا (به نام وادی الذهب) به این جمهوری بازگشت اما پادشاهی مراکش تمام منطقه شمالی صحرای غربی را که «الساقیه الحمراء» نامیده می‌شود، در اشغال خود نگاه داشت و ضمیمه خاک خود کرد. از آن پس جبهه پولیساریو بر روی مقاومت علیه مراکش متمرکز شده است. مراکش خواهان حکومت خودگردان وابسته به خود در صحرای غربی و وجود دولت و پارلمان محلی تحت حاکمیت خود در این منطقه است و می‌گوید اگر قرار به برگزاری همه‌پرسی باشد باید در خصوص خودمختاری این منطقه و نه برای جدایی از مراکش باشد. اما جبهه پولیساریو مخالف این طرح است و خواهان برگزاری همه‌پرسی تعیین سرنوشت برای صحرای غربی است.

منبع: خبرگزاری فارس، توافق رژیم صهیونیستی و مغرب برای عادی‌سازی روابط، ۲۰ آذر ۱۳۹۹. در:

<http://fna.ir/f1bbs3>

رئیس‌جمهور آمریکا در حساب کاربری‌اش در توئیتر نوشت که مراکش برای عادی‌سازی روابط با اسرائیل اعلام آمادگی کرده است. دونالد ترامپ نوشت: «امروز یک گشایش تاریخی دیگر اتفاق افتاد. دو دوست بزرگ ما، اسرائیل و پادشاهی مراکش بر سر برقراری روابط کامل دیپلماتیک توافق کرده‌اند، این پیشرفتی بزرگ در راستای صلح در خاورمیانه است».

رئیس‌جمهور آمریکا در توئیتری نیز نوشت که حاکمیت مراکش بر منطقه صحرای غربی را به رسمیت شناخته است. او در این باره نوشت: «مراکش در سال ۱۷۷۷ ایالات متحده آمریکا را به رسمیت شناخت و بهتر است که ما حاکمیت مراکش بر صحرای غربی را به رسمیت بشناسیم».

یک مقام ارشد آمریکا نیز به دنبال اعلام این توافق، گفت که ترامپ و محمد ششم، پادشاه مراکش تلفنی گفت‌وگو کردند. مراکش بعد از اردن، مصر، امارات، بحرین و سودان، ششمین کشور عربی است که با رژیم صهیونیستی روابط خود عادی‌سازی می‌کند. امارات، بحرین و سودان طی ماه‌های گذشته با وساطت آمریکا با رژیم اسرائیل روابط خود را عادی‌سازی کرده‌اند.

بین مغرب و جبهه پولیساریو طی چند دهه بر سر منطقه صحرای غربی تنش و درگیری نظامی بوده که آخرین این درگیری‌ها ماه آبان گذشته بود. جبهه پولیساریو این منطقه را منطقه‌ای مستقل می‌داند و خواستار به رسمیت شناختن این منطقه است.

واکنش سازمان ملل متحد به اقدام ترامپ درباره صحرای غربی

حق ساکنان صحرای غربی برای تعیین سرنوشت خود را به رسمیت شناخت. در سال ۱۹۷۹ سازمان ملل همچنین جبهه پولیساریو را نماینده مردم صحرای غربی معرفی کرد و در سال ۱۹۹۰ مأمور به برگزاری همه‌پرسی در این منطقه شد، اما تاکنون با مانع دولت مغرب و دیگر کشورها همراه شده است.

اقدام دولت ترامپ در به رسمیت شناختن حاکمیت مراکش بر صحرای غربی واکنش جمهوری صحرا را نیز به همراه داشته است به طوری که «جمهوری دموکراتیک عربی صحرا» که ادعای حاکمیت بر منطقه «صحرای غربی» در غرب کشور مراکش را دارد، در بیانیه‌ای اقدام رئیس‌جمهوری آمریکا در به رسمیت شناختن حاکمیت «رباط» بر این منطقه را غیر قانونی دانست.

منبع: خبرگزاری فارس، گوترش: شناسایی حاکمیت مغرب بر صحرای غربی توسط آمریکا، محلی از اعراب ندارد، ۲۳ آذر ۱۳۹۹. در: <http://fna.ir/f1byf7>

دونالد ترامپ ضمن اعلام توافق سازش میان مراکش و رژیم صهیونیستی، گفت که آمریکا حاکمیت مغرب بر منطقه «صحرای غربی» را به رسمیت می‌شناسد. آنتونیو گوترش، دبیرکل سازمان ملل درباره ارزش قانونی این تصمیم ترامپ گفت: همانطور که قبلاً گفتیم و آن را واضح بیان کردیم موضع درباره صحرای غربی تغییر نکرده است و اوضاع مانند گذشته باقی خواهد ماند. راه‌حل‌ها در مسئله صحرای غربی به شناسایی یکجانبه کشورها بستگی ندارد بلکه مربوط به اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت می‌شود که ما خود را حامی آن می‌دانیم. استفان دوگاریک، سخنگوی دبیرکل سازمان ملل نیز تأکید کرد که موضع گوترش درباره این مسئله تغییر نکرده و سازمان ملل قطعنامه‌های خود را که آخرین آنها قطعنامه ۲۵۴۸ (صادر شده در ۳۰ اکتبر ۲۰۲۰) است، تعیین‌کننده در مسأله حاکمیت بر صحرای غربی می‌داند. اقدام دولت آمریکا در حالی است که مجمع عمومی سازمان ملل یک بار در سال ۱۹۶۶ و بار دیگر در ۱۹۷۹

برای اولین بار؛ تدریس تاریخ و فرهنگ یهود در مراکش

اما مراکش به تازگی به چهارمین کشور عربی که از اوت سال جاری میلادی با میانجی‌گری آمریکا توافق خود برای عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی را اعلام می‌کند، تبدیل شد. پیش از آن امارات، بحرین و سودان همگی با میانجی‌گری آمریکا توافق عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی را اعلام کرده‌اند. بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی اعلام کرد، دفاتر تماس در تل‌آویو و رباط بازگشایی خواهند شد و روابط دیپلماتیکی کامل هر چه سریع‌تر برقرار خواهد شد. مراکش در سال

برای نخستین بار در مراکش (و نیز در شمال آفریقا)، تدریس تاریخ و فرهنگ یهود به زودی بخشی از دروس آموزشی این کشور شمال آفریقا خواهد شد؛ جایی که اسلام دین رسمی است. "سرژ بردوگو"، دبیرکل "شورای جوامع یهود مراکش" گفت: این تصمیم تأثیر یک سونامی را دارد. این اتفاق برای نخستین بار در جهان عرب است. اگرچه مراکش پیش از این رابطه رسمی با رژیم صهیونیستی نداشت، اما سال‌ها هزاران یهودی مراکشی تبار به سرزمین اجدادی‌شان سفر کردند تا اعیاد مذهبی را جشن بگیرند یا سفرها و زیارت‌هایی انجام دهند.

۲۰۰۰ میلادی در آغاز دومین قیام فلسطینی‌ها دفتر تماس خود در تل‌آویو را بست.

مراکش ضمن تایید این توافق اعلام کرد، پادشاه محمد ششم به دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور در حال کناره‌گیری آمریکا گفت کشورش با برقراری روابط دیپلماتیک با رژیم صهیونیستی بدون هیچگونه تعللی موافق است. این تصمیم برای اضافه کردن درس فرهنگ و تاریخ یهود به دروس آموزشی در مدارس مراکش پیش از اعلام این توافق دیپلماتیکی در نظر گرفته شده بود.

وزارت آموزش مراکش اعلام کرد، درس فرهنگ و تاریخ یهود در بین دروس سال آخر ابتدایی و برای کودکان ۱۱ ساله است. فوآد کیفی، مدیر بخش برنامه‌های آموزشی

در وزارت آموزش مراکش گفت: هدف این اقدام تأکید بر تنوع اصیلت‌ها و هویت‌ها در مراکش است.

دو انجمن یهودی مستقر در آمریکا یعنی "فدراسیون سفاردی آمریکا (ASF)" و "کنفرانس روسای سازمان‌های یهودی بزرگ آمریکا (COP)" اعلام کردند: با پادشاهی و جامعه یهودیان مراکش در زمینه اصلاح آموزشی پیشگامانه همکاری نزدیکی خواهیم داشت.

منبع: خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، مدارس مراکش تاریخ و فرهنگ یهود را تدریس می‌کنند، ۲۳ آذر ۱۳۹۹ در:

<https://www.isna.ir/news/99092317503>

اعلام قطع روابط دیپلماتیک سومالی و کنیا

در این بیانیه آمده است: تصمیم امروز سومالی نتیجه و پاسخی به سیاست‌های مداخله جویانه تکرار شونده کنیا و دخالت آشکار در حاکمیت سومالی اتخاذ شده است و دولت فدرال برای حفاظت از استقلال، حاکمیت و وحدت مردمش بر اساس قانون ملی و بین‌المللی تلاش می‌کند و هرگز از حقوق کشور و مردم خود دست نخواهد کشید. تنش میان دو کشور سومالی و کنیا پس از برگزاری انتخابات ماه گذشته در یکی از پنج ایالت سومالی که خودمختار است و اتهام زنی به مداخله نیروبی در نتایج آن تشدید شد.

منبع: باشگاه خبرنگاران جوان، سومالی روابط دیپلماتیک خود با کنیا را قطع کرد، ۲۵ آذر ۱۳۹۹ در:

<https://www.yjc.ir/00Vrzt>

دولت سومالی از قطع روابط دیپلماتیک خود با کنیا پس از تشدید اختلافات میان دو کشور خبر داد. عثمان دبی، وزیر رسانه سومالی، در این خصوص گفت: دولت سومالی روابط دیپلماتیک همسایه خود کنیا را به علت مداخله‌های آشکار کنیا در امور داخلی سومالی قطع می‌کند و در ماه گذشته نیز سفیر خود را از نیروبی فراخواندیم و دیپلمات‌های کنیا نیز طی یک هفته باید سومالی را ترک کنند.

سومالی در بیانیه‌ای تأکید کرد: دولت فدرال سومالی به مردم کنیا به دیده احترام می‌نگرد، زیرا مردمی هستند که خواستار صلح و همزیستی مسالمت آمیز میان مردم منطقه هستند و روابط عمیقی با مردم سومالی بر اساس حسن همجواری و همکاری داشته‌اند، اما دولت کنیا امروز در راستای دور کردن مردم دو کشور گام بر می‌دارد.

تولید پهپادهای نظامی ترکیه برای تونس

توافق نهایی رسیدند. ترکیه تلاش می‌کند به منظور افزایش درآمد دولت این کشور قراردادهای نظامی با کشورهای دیگر امضا نماید. دولت اوکراین نیز پیشتر اقدام به خرید پهپادهای نظامی از ترکیه کرده بود.

منبع: خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)، تونس قراردادی برای تولید پهپادهای نظامی با ترکیه امضا کرد، ۲۴ آذر ۱۳۹۹. در: www.irna.ir/news/84146434

وزارت دفاع تونس اعلام کرد که برای تولید پهپادهای نظامی قراردادی به ارزش ۸۰ میلیون دلار با یک شرکت ترکیه امضا کرده است. این توافق شامل تحویل سه پهپاد بدون سرنشین از نوع «ANKA-S» و سه ایستگاه کنترل زمینی پهپادها و آموزش ۵۲ کادر نیروی هوایی ارتش تونس می‌شود. بنابر این گزارش، دو طرف پس از دو سال مذاکره درباره پهپادهای نظامی ترکیه‌ای «قنوس»، به

همکاری بنادر ساحل عاج و مراکش

مراکش رسیده است، ساخت سکو و انبارهای لجستیکی با دمای کنترل شده و همچنین فضاهای نمایشگاهی پیش بینی شده است.

منبع: پرتال سفارت جمهوری اسلامی ایران در ابیجان، بنادر ابیجان و روابط بر توسعه و تقویت روابط دو جانبه تاکید کردند، ۱۹ آذر ۱۳۹۹. در: <https://b2n.ir/608725>

هیأتی از بندر "تانجرمد" مراکش به مدیریت سفیر این کشور در ساحل عاج، سه شنبه ۸ دسامبر با مدیرکل بندر ابیجان در ساحل عاج دیدار و گفتگو کرد. در این دیدار، پروژه ساخت یک سکوی لجستیکی به منظور تجاری سازی دپوی میوه و سبزیجات در بندر خودمختار ابیجان مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت. گفتنی است در این پروژه که به تأیید الحسن واتارا و محمد ششم، پادشاه

دلیل ربوده شدن صدها دانش آموز نیجریه‌ای؛ «چرای گاوها» یا افراط‌گرایی اسلامی؟

با این حال، ۴ مقام امنیتی و نظامی نیجریه که در جریان مذاکرات دولت با گروهان‌گیران هستند به خبرگزاری رویترز گفته‌اند دلیل اصلی نه اسلام‌گرایی افراطی، که در نتیجه اختلافات محلی بر سر دزدیدن گاوها، حق چرای آنان و نحوه دسترسی به آب است.

مقامات کاتسینا، جایی که پسران بعد از ۶ روز آزاد شدند، می‌گویند این حمله توسط اعضای قومی نیمه عشیره‌ای به نام «فولانیز» انجام شده است. گفته می‌شود گله‌داران سابق این قوم پس از سرقت گاوهایشان و بیکار شدن به جرائمی نظیر آدم‌ربایی برای دریافت باج روی آورده‌اند.

نیجریه از کمبود منابع آب رنج می‌برد و نزاع دامداران قبیله فولانی و کشاورزان تیره هاواسایی سال‌هاست که

شماری از مقامات نیجریه می‌گویند دلیل ربوده شدن دانش‌آموزان در نیجریه نه افراط‌گرایی اسلامی، که نزاع میان کشاورزان و دامداران بر سر چراگاه گاوها است.

در اواسط ماه جاری میلادی و در جریان حمله به مدرسه شبانه‌روزی در ایالت کاتسینا دستکم ۳۳۳ دانش آموز دبیرستانی ربوده شدند. در این حمله حدود یکصد مهاجم مسلح که سوار بر موتورسیکلت بودند شرکت داشتند. پس از این حادثه ابوبکر شکائو، رهبر گروه افراط‌گرای بوکوحرام، با انتشار یک فایل صوتی مسئولیت ربودن دانش‌آموزان را در شمال غربی نیجریه برعهده گرفت و هدف از حمله به مدرسه را «ترویج اسلام» و مقابله با «آموزش غربی و غیراسلامی» عنوان کرد.

در این ناحیه ادامه دارد. کشاورزان معترض هستند که دامداران گاوهایشان را در مراتع آنان رها می‌کنند و دامداران شکایت دارند که گاوهایشان دزدیده می‌شوند. در مذاکرات بر سر آزادی دانش‌آموزان، گروگان‌گیران با انتقاد از کشاورزان آنان را به کشتن گله‌داران قبیله فولانی و سرقت گاوهایشان متهم کرده‌اند.

ناظران می‌گویند بوکوحرام هرچند مسئولیت آدم‌ربایی را پذیرفته است اما دانش‌آموزان در دستان این گروه‌های کوچک بوده‌اند. گروه‌های راهزنی که بوکوحرام می‌کوشد از طریق اتحاد با آنان قلمرو نفوذ خود را افزایش دهد. لای محمد، وزیر اطلاعات نیجریه، با رد ادعای بوکوحرام

در قبول مسئولیت ربودن دانش‌آموزان گفت: «آنها فقط می‌خواهند ادعا کنند هنوز یک نیروی قدرتمند هستند. پسران توسط راهزنان ربوده شدند، نه بوکوحرام».

آخرین مورد بزرگ ربایش دانش‌آموزان توسط بوکوحرام ۶ سال پیش رخ داد که ۲۷۰ دانش‌آموز دختر از خوابگاه شان در شمال شرقی نیجریه ربوده شدند. از سرنوشت حدود ۱۰۰ نفر آنها اطلاعی در دست نیست.

منبع: یورونیوز، دلیل ربودن صدها دانش‌آموز نیجریه‌ای؛ «چرای گاوها» نه افراط‌گرایی اسلامی، ۲۰۲۰/۱۲/۲۴.

در: <https://per.euronews.com/2020/12/24/cattle-feuds-not-extremism-reason-of-nigeria-school-abductions>

خروج نام سودان از فهرست کشورهای حامی تروریسم

عنوان یکی از اهداف اصلی ترامپ موافقت کرده است. این در حالی است که خارطوم تلاش کرده چنین روابطی را کم‌اهمیت نشان دهد.

ترامپ ۲۶ اکتبر به کنگره اطلاع داد که طبق قانون در آمریکا، سودان بعد از ۴۵ روز از فهرست کشورهای حامی تروریسم خارج می‌شود مگر این که کنگره مخالفت کند که به نظر می‌رسد کنگره مخالفتی نداشته است.

اعتراض‌های مردمی سودان از ۱۹ دسامبر ۲۰۱۸ (۲۸ آذر ۹۷) به علت افزایش قیمت نان و سوخت آغاز شد، اما این اعتراض‌ها به سرعت رنگ و بوی سیاسی به خود گرفت و معترضان خواستار سرنگونی دولت البشیر شدند که سه دهه بر این کشور حکومت کرده بود. البشیر اواخر فروردین ۱۳۹۸ از قدرت کنار زده شد.

منبع: خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)، آمریکا سودان را از فهرست کشورهای حامی تروریسم خارج کرد، ۲۴

آذر ۱۳۹۹. در: www.irna.ir/news/84146851

سفارت آمریکا در سودان در پیامی اعلام کرد که آمریکا بعد از ۲۷ سال، به طور رسمی سودان را از فهرست کشورهای حامی تروریسم خارج کرد. در این پیام آمده است که دوره ۴۵ روزه اطلاع به کنگره سپری شده و وزیر خارجه آمریکا خروج سودان را اعلام می‌کند.

دولت جدید سودان خواستار خروج از این فهرست شده بود. ترامپ اکتبر گذشته اعلام کرد که قصد خارج کردن نام سودان از این فهرست را دارد. ناظران این اقدام ترامپ را در چارچوب تلاش وی برای وادار کردن سودان به پذیرش عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی دانسته‌اند. سودان به عنوان بخشی از توافق خود با آمریکا با پرداخت ۳۳۵ میلیون دلار به عنوان غرامت به بازماندگان و خانواده‌های قربانیان حملات سال ۱۹۹۸ میلادی به سفارتخانه‌های آمریکا در کنیا و تانزانیا موافقت کرده است. دولت انتقالی در سودان که سال گذشته بعد از برکناری عمر البشیر رئیس‌جمهور سابق روی کار آمد، همچنین با به رسمیت شناختن رژیم صهیونیستی به

سفر فرماندهان کل ارتش سنگال و مراکش به موریتانی

در مرزها و تشدید و تمهیدات لازم کنترل بیشتر مرزها مورد بحث و تبادل نظر طرفین قرار گرفت. سنگال در مناطق جنوب و جنوب غرب و مراکش در مناطق شمال و شمال شرق موریتانی قرار دارند.

منبع: سفارت جمهوری اسلامی ایران در نواکشوت، بولتن خبری تحولات موریتانی (۲۵ آذر لغایت ۶ دی ماه ۱۳۹۹).

بیربام دیوپ، فرمانده کل نیروهای ارتش سنگال و عبدالفتاح الوارق، رئیس ستاد مشترک ارتش سلطنتی مراکش در سفرهایی جداگانه برای دیدار رسمی وارد نواکشوت پایتخت موریتانی شده و با رئیس جمهور، وزیر دفاع، وزیر کشور و وزیر امور خارجه این کشور دیدار و گفتگو کردند. در این دیدارها، نتایج اجلاس کارشناسی، رصد مشکلات مرزهای مشترک، استقرار ثبات و امنیت

کمک درمانی و بهداشتی امارات به موریتانی

تنفس مصنوعی (ونتیلاتور) وجود دارد که توسط سفیر امارات در موریتانی به وزیر بهداشت تحویل و اهدا شد.

منبع: سفارت جمهوری اسلامی ایران در نواکشوت، بولتن خبری تحولات موریتانی (۲۵ آذر لغایت ۶ دی ماه ۱۳۹۹).

امارت متحده عربی با پرواز اختصاصی باربری محموله ۱۰۰ تنی حاوی تجهیزات، لوازم درمانی و پزشکی و دارو و اقلامی همچون ماسک و دستکش‌های جراحی را به همراه اکیپ ۱۰ نفره پزشکی از تخصص‌های مختلف برای کمک به جلوگیری از پاندمی کووید ۱۹ در موریتانی به نواکشوت ارسال کرد. در این محموله، چندین دستگاه

تحلیل‌های روز آفریقا

ادامه عادی‌سازی روابط با اسرائیل و هزینه‌های آن

در ازای عادی سازی با اسرائیل مطرح کرد. سودان احتیاط کرد و کمک اسرائیل برای کمک در تصویب قانونی برای محافظت از سودان در برابر پرونده‌های قضایی آتی را نیز خواستار شد. این اقدام ایالات متحده را در موقعیت سیاسی ناخوشایندی قرار داده است. دولت ترامپ ابتدا راه را برای غرامت گرفتن خانواده‌های قربانی حملات ۱۱ سپتامبر باز کرد و بعد به آنها گفت نمی‌توانند این مسیر را دنبال و از سودان به دلیل نقشی که در این حملات داشته شکایت کنند، چون این بهای تضمین عادی سازی روابط سودان با اسرائیل بوده است.

هزینه هنگفت عادی سازی

تا اینجای کار، عادی سازی روابط با اسرائیل به این معنی بوده که کیفیت تسلیحات در منطقه خلیج فارس جهشی عظیم خواهد داشت. همانطور که کریس مورفی، سناتور دموکرات، در توضیحات درباره ارائه لایحه‌ای برای جلوگیری از فروش تسلیحات به امارات متحده عربی، گفت: «سوخت رسانی به رقابت تسلیحاتی در خاورمیانه» یک سیاست بد است و ایران با تلاش برای توسعه تسلیحاتی به این روند پاسخ خواهد داد. لازم به ذکر است که لایحه پیشنهادی مورفی در کنگره شکست خورد و برنامه فروش همچنان در حال پیشروی است.

سودان هم از کشورهایی است که از دیرباز به مسئله فلسطین توجه ویژه داشته اما این کشور دچار مشکلات اقتصادی قابل توجه است و موافقت آن با عادی‌سازی روابط با اسرائیل نشان می‌دهد که آمریکا روی نقطه ضعف آن دست گذاشته تا به هدف خود دست یابد. حتی

ایالات متحده بار دیگر از توافق عادی سازی روابط یک کشور عربی یعنی مراکش با اسرائیل خبر داد. دولت رو به اتمام دونالد ترامپ از این توافق به عنوان یک پیروزی دیگر در سیاست خارجی سخن گفته، اما چنین چیزی حقیقت ندارد و این توافق نمی‌تواند دشواریهایی را برای اسرائیل و آرزوی آن به مورد پذیرش واقع شدن و ثبات در منطقه در پی داشته باشد.

دولت ترامپ با موافقت در به رسمیت شناختن حاکمیت مراکش بر قلمروهای صحرای غربی که از سال ۱۹۷۵ اشغال کرده، از استانداردهای معاملاتی خود نیز فراتر رفته و امتیازی فراتر از امتیازات به امارات متحده عربی، بحرین و سودان برای عادی سازی روابط با اسرائیل قائل شده است. در هیچ کدام از این توافقات به موضوعاتی که در گذشته مانع از عادی شدن روابط می‌شدند، پرداخته نشده و صرفاً رشوه، رویکرد قهری و اعمال فشار آمریکا بود که به عادی سازی روابط انجامیده است. شاید برخی از نتیجه فارغ از شیوه حاصل شدن آن راضی باشند، اما هزینه‌های طولانی مدت برای اسرائیل، ایالات متحده و بیشتر از همه فلسطینی‌ها، قابل توجه است.

امارات و بحرین هر دو با انتظار موافقت با دستیابی آنها به تسلیحات پیشرفته و پیچیده تر، با عادی سازی روابط با اسرائیل موافقت کردند. در رابطه با سودان هم اینکه ایالات متحده این کشور را حامی تروریست می‌دانست، ضربه شدیدی به اقتصاد آن وارد آورده بود. بدین ترتیب، دولت ترامپ پیشنهاد حذف سودان از فهرست کشورهای حامی تروریسم در ازای موافقت آن با پرداخت غرامت به برخی از خانواده‌های قربانی‌های حملات ۱۱ سپتامبر را

کاشت بذر درگیری به نام عادی سازی

پیامی که ترامپ به منطقه می فرستد، یک پیام خطرناک برای ایالات متحده و اسرائیل است. توافق های عادی سازی این پیام را ارسال می کنند که حقوق بشر و حقوق ملی مردم عرب و مسلمان در خاورمیانه اهمیتی ندارد. ایالات متحده تنها به خاطر اسرائیل درگیری ها را در منطقه ویرانگرتر و خونین تر خواهد کرد. ایالات متحده به خاطر اسرائیل کل اقتصاد یک کشور را به گروگان گرفته و حقوق افرادی را که مانند فلسطینی ها در تلاش هستند تا به چندین دهه اشغالگری پایان دهند، سلب کرده است. پیام این رویکرد به سراسر جهان این است که اگر می خواهید چیزی از ایالات متحده بگیرید، کافی است روابط خوبی با اسرائیل داشته باشید! روابط خود را با اسرائیل خوب کنید تا ورای آرزوهای خود را به دست آورید! اما شکی نیست که این رویکرد خصومت مردم در قبال اسرائیل را در سراسر جهان افزایش خواهد داد؛ خشم فلسطینی ها از اسرائیل خیلی زود به مردم دیگری که به همان گونه مورد ظلم قرار گرفته اند، از جمله ساکنان صحرای غربی، خواهد رسید. اسرائیل به جهان نشان داد که عادی سازی روابط با آن می تواند راهی برای مقبولیت بیشتر دولت های اقتدارگرا باشد و پاداش آن سلاح های جدید کسب امتیازات سیاسی خواهد بود. هیچ کدام از پیام های ارسال شده در نتیجه عادی سازی روابط اعراب با اسرائیل نمی تواند راه حل طولانی مدت برای صلح باشد.

Author: Mitchell Plitnick, Israel-Morocco agreement plants long term seeds of conflict, Responsible Statecraft, 12 December 2020. In: <https://responsiblename.org/2020/12/12/israel-morocco-agreement-plants-long-term-seeds-of-conflict/> ترجمه: پایگاه دیپلماسی ایرانی

اکنون که دولت سودان با عادی سازی روابط با اسرائیل موافقت کرده، مردم این مسئله را نخواهند پذیرفت. با این حال، توافق با مراکش را می توان ترکیبی از بدترین گزینه های توافق های آبراهام با امارات و بحرین و توافق با سودان دانست. این توافق نقض قانون بین المللی و یک نمونه دیگر از اقدامات دولت ترامپ در هزینه کردن بیش از اندازه برای سودی ناچیز است. در حالی که در رابطه با امارات و اسرائیل ارتباطات در سال های گذشته صرفاً از کانال های پشتی دنبال می شد، اما مراکش و اسرائیل آشکارا ارتباط داشتند و اگرچه به طور رسمی روابط دوستانه نداشتند، اما یک رابطه کاری داشتند. مراکش حتی پس از امضای توافقنامه اسلو یک «دفتر رابط» در اسرائیل تاسیس کرده بود که البته پس از انتفاضه دوم تعطیل شد. از این رو، ارتقاء روابط بین مغرب و اسرائیل به اندازه توافق ها با دیگر کشورهای عربی اهمیت نداشت. عادی سازی رسمی روابط برای اسرائیل و طرفداران آن بسیار مطلوب است، اما می توانست با هزینه کمتری از آنچه ایالات متحده پرداخته صورت بگیرد. آمریکا در ازای توافق عادی سازی روابط حاکمیت مراکش بر منطقه صحرای غربی را به رسمیت شناخت و این یک تغییر عمده در سیاست های ایالات متحده بود. دولت جورج دابلیو. بوش از طرح خودمختاری مراکش حمایت می کرد، اما باراک اوباما به سیاست قبلی و دیرینه ایالات متحده بازگشت و از قطعنامه های مربوطه شورای امنیت سازمان ملل متحد حمایت کرد، اگرچه مانع از اعمال فشار شورای امنیت علیه مراکش برای پیروی از مصوبات همان قطعنامه ها شد. اما به هر حال، هیچ کدام از دولت های پیشین حاکمیت مراکش بر منطقه اشغالی را به رسمیت نشناخته بودند.

تحلیلی بر به رسمیت شناختن حاکمیت مراکش بر صحرای غربی

شورای امنیت تلاش کرده تا تعهدات قطعنامه را نابود کند. رباط بر بخش عمده صحرای غربی کنترل نظامی دارد و می‌خواهد بر جمعیت قومی منطقه چیره شود. بازگشت پولیساریو به جنگ کاملاً قابل توجیه است. اگر مراکش همه‌پرسی را قبول نکند، شایسته آتش‌بس نیست. آمریکا در دوره ترامپ چهره ناامید کننده‌ای به نمایش گذاشت. اینکه تعهد آمریکا بدون مشورت و برای یک معامله زیر پا گذاشته شود، قابل قبول نیست. از زاویه سیاست ایالات متحده، بهترین نتیجه این است که بایدن رضایت ترامپ از حاکمیت مراکش را معکوس کند. هرچند با انتظاراتی که در موقعیت کنونی در رباط و بیت المقدس شکل گرفت است، انجام این کار آسان نیست. اگر بایدن چرخش ۱۸۰ درجه‌ای داشته باشد باید پس از روی کار آمدن، این مهم را انجام دهد تا خسارت کم شود. بایدن باید پافشاری کند که همه‌پرسی پیش شرط حل مسئله صحرای غربی است و بدون رای‌گیری آزاد و منصفانه هیچ نتیجه‌گیری پیش‌روی واشنگتن نیست. الجزایر، موریتانی، اسرائیل و رهبران اروپایی نیز با همه‌پرسی چیزی برای از دست دادن ندارند و برنده نهایی عدم همه‌پرسی، تنها مراکش است. پاسخ مراکش به سیاست تازه بایدن در تأیید دوباره صحرای غربی اندک تأثیری بر اسرائیل خواهد گذاشت. اتحادیه اروپا، به ویژه فرانسه و اسپانیا نیز باید از همه‌پرسی حمایت و به پیشرفت آن کمک کنند. در غیر این صورت، سکوت آن‌ها تأییدی بر اشتباهات ترامپ است.

Author: John Bolton, Biden Must Reverse Course on Western Sahara, Foreign Policy, 15 December 2020. In:

<https://foreignpolicy.com/2020/12/15/biden-reverse-course-western-sahara/>

ترجمه: محمدحسن جعفری سهامیه

شناسایی حاکمیت مراکش بر صحرای غربی، دهه‌ها سیاست به دقت طراحی شده آمریکا را در سایه قرار داد. اعلامیه رسمی دولت ترامپ مبنی بر به رسمیت شناختن حاکمیت مراکش بر صحرای غربی نقطه ضعف دیگری برای دولت ترامپ بود. جیمز اینهوف، سناتور جمهوری خواه می‌گوید: «دولت ترامپ می‌توانست بدون حراج حقوق مردم بی‌پناه صحرای غربی هم توافق مراکش و اسرائیل را به انجام برساند. روابط گرم و غیررسمی مراکش با اسرائیل جدید نیست. مراکش مدتهاست که می‌خواهد روابط با اسرائیل را رسمی کند. بنابراین امروز برقراری روابط کامل دیپلماتیک نه مسئله‌ای تازه و نه دشوار است. با این حال آنچه مراکش واقعا با آن موافقت کرده هنوز روشن نیست. ترامپ در تصمیم‌گیری شتابزده اش نه با جبهه پولیساریو به عنوان نماینده صحرایبان و نه الجزایر و موریتانی به عنوان مهمترین همسایگان، مشورت نکرد. از نظر او همه چیز یک معامله بالقوه است. سنجدین و ارزیابی حقوق همه بازیگران درگیر در سناریوهای پیچیده بین‌المللی کار او نیست». اینهوف طرفدار سرسخت صحرای غربی است و می‌خواهد از موقعیت قدرتمندش به عنوان رئیس کمیته خدمات مسلح استفاده کند و در صورت لزوم تصمیم ترامپ را مستقیماً به بایدن برگرداند.

پس از سقوط حکومت استعماری اسپانیا در سال ۱۹۷۵ و درگیری‌های اولیه موریتانی و مراکش، شبه نظامیان پولیساریو مراکشی، دولت مراکش را در برابر گزینه همه‌پرسی و انتخاب بین استقلال یا اتحاد با مراکش قرار دادند. این انتخاب تحت توافق هوستون در سال ۱۹۹۷ در بند اول گزارش دبیرکل سازمان ملل که در قطعنامه ۶۹۰ تصویب شده، آمده است. اما مراکش برای سه دهه از همه‌پرسی جلوگیری کرده و با فرانسه و دیگر متحدان

برگزیت و روابط تجاری بریتانیا و آفریقای جنوبی

سراسر جهان به منظور آینده مشترکی بهتر همکاری خواهیم کرد. ما با کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه در راستای اطمینان از تأمین نیازهای اساسی مورد نیاز در دوره شیوع کرونا که اولویت مهم در این زمان است همکاری خواهیم کرد و این همکاری بعد از شیوع کرونا نیز ادامه خواهد داشت."

بریتانیا تاکنون با شش کشور/اتحادیه آفریقایی موافقت نامه تجاری امضا کرده و یا در مورد امضای آن توافق صورت گرفته است. این کشورها و گروهها عبارتند از ساحل عاج (امضا شده)، بلوک تجاری آفریقای شرقی و جنوبی شامل ماداگاسکار، موریس، سیشل و زیمبابوه (امضا شده)، کنیا (به توافق اصولی دست یافته‌اند)، مراکش (امضا شده)، اتحادیه گمرکی جنوب آفریقا (SACU) به علاوه موزامبیک (امضا شده) و تونس (امضا شده). توافق نامه با اتحادیه گمرکی جنوب آفریقا به علاوه موزامبیک یکی از اولین توافقاتی بود که انگلیس با شرکای تجاری بین‌المللی خود در مورد آن مذاکره کرد و بیش از یک سال پیش منعقد شد. آقای کیسی اظهار داشت: "من خوشحال شدم که توانستیم توافق نامه مشارکت اقتصادی (EPA) اتحادیه گمرکی جنوب آفریقا (SACU) به علاوه موزامبیک را در اکتبر ۲۰۱۹ به نتیجه برسانیم. این نتیجه تلاش مشترک فوق‌العاده همه دست اندرکاران بود و گواهی بر آنچه می‌توانیم با هم به دست آوریم. از ابتدای شروع مذاکرات هدف این بود که موافقتنامه اتحادیه اروپا با جامعه توسعه جنوب آفریقا برای بریتانیا تداوم یابد."

براساس اطلاعات منتشر شده توسط اداره مالیات آفریقای جنوبی (سارس) صادرات آفریقای جنوبی به انگلیس در سال ۲۰۱۹ از نظر ارزش فلزات گرانبها بیشترین ارزش را داشته است. وسایل نقلیه، هواپیماها و شناورها،

ابتدای ژانویه ۲۰۲۰، بریتانیا اتحادیه اروپایی را ترک کرد. از آن روز آغاز یک دوره گذار نیز شروع شد، دوره‌ای که شروع خروج بریتانیا از اتحادیه گمرکی اتحادیه اروپا و بازار واحد بود. آن دوره گذار در ۳۱ دسامبر سال جاری به پایان می‌رسد و از آن پس بریتانیا آزاد است که با کشورها و اتحادیه‌های تجاری بین‌المللی به صورت مستقل توافق تجاری امضا کند. این کشور با کشورها و اتحادیه‌های بین‌المللی مختلف درباره توافق‌نامه‌های ادامه تجارت (TCA)، توافق‌نامه مشارکت اقتصادی (EPA) و توافق‌نامه تجارت آزاد (FTA) مذاکره کرده است و همچنان این مذاکرات ادامه دارد. در دو سال گذشته بریتانیا توانسته با ۵۲ کشور یا موافقت نامه تجاری امضا کند و یا با آنها برای امضای موافقتنامه به توافق اصولی رسیده است. برجسته‌ترین توافق تجارت این کشور که تاکنون امضا شده، توافق نامه مشارکت اقتصادی جامع است که در اکتبر با ژاپن امضا شد. لندن اوایل نوامبر اعلام کرد که پس از پایان ۳۱ دسامبر جاری کشورهای در حال توسعه واجد شرایط که هنوز توافق‌نامه‌های ادامه تجارت و با توافق تجارت آزاد با انگلیس منعقد نکرده‌اند، از کاهش تعرفه و یا تعرفه صفر برای صادرات خود به انگلیس بهره می‌برند. براساس این تصمیم حدود ۴۷ کشور از فقیرترین کشورهای جهان برای صادرات خود به بریتانیا شامل تعرفه صفر خواهند شد.

نایجل کیسی، کمیساریای عالی بریتانیا در آفریقای جنوبی در مصاحبه‌ای اختصاصی با هفته نامه مهندسی و معدن آفریقای جنوبی گفت: "انگلیس به قدرت تجارت آزاد برای افزایش رفاه متقابل، کاهش فقر و ایجاد شغل و معیشت پایدار اعتقاد راسخ دارد." وی می‌گوید "ما از تجارت آزاد در سطح بین‌المللی حمایت خواهیم کرد و با شرکای خود برای کمک به تغییر زندگی مردم در

سبزیجات مواد غذایی آماده، کالاهای صنعتی، آهن و فولاد، محصولات معدنی، مواد شیمیایی، پلاستیک و لاستیک، خمیر چوب و کاغذ، محصولات چوبی، منسوجات، تجهیزات عکاسی و پزشکی، آثار هنری، سنگ و شیشه، حیوانات زنده اسباب بازی و لباس ورزشی، چربی‌های حیوانی یا گیاهی، کفش، پوست و چرم خام و قطعات صنعتی رتبه بعدی صادرات را داشته اند. ارزش کل صادرات آفریقای جنوبی به بریتانیا کمی بیش از ۶۸ میلیارد رند بوده است. در حالی که ارزش کل صادرات بریتانیا به آفریقای جنوبی در سال ۲۰۱۹ کمی کمتر از ۴۲,۵ میلیارد رند بوده است. مازاد تجارت دوجانبه کمی بیش از ۲۵,۵ میلیارد رند به نفع آفریقای جنوبی بوده است.

تحت موافقتنامه انگلیس با اتحادیه گمرکی جنوب آفریقا (SACU) به علاوه موزامبیک کلیه محصولات کشورهای بوتسوانا، اسواتینی، لسوتو، موزامبیک و نامیبیا بدون هیچ گونه تعرفه ای به بازار انگلیس دسترسی خواهند داشت. از سوی دیگر بوتسوانا، اسواتینی، لسوتو و نامیبیا اجازه دسترسی بدون تعرفه به بازارهای خود را برای ۸۵ درصد از صادرات انگلیس خواهند داد. ۱۳ درصد دیگر از صادرات انگلیس نیز مشمول کاهش تعرفه‌ها خواهند شد. براساس موافقتنامه مشارکت اقتصادی (EPA) در حدود ۹۶ درصد از صادرات آفریقای جنوبی بدون تعرفه به بازار بریتانیا دسترسی دارد. در مقابل آفریقای جنوبی هم همانند شرکای کوچکتر خود، اجازه می‌دهد ۸۵ درصد از صادرات بریتانیا بدون پرداخت تعرفه به بازار کشور وارد شود و ۱۳ درصد دیگر نیز تعرفه کمی برای ورود به بازار پرداخت خواهند کرد.

سفیر بریتانیا در آفریقای جنوبی می‌گوید "در مذاکرات صورت گرفته و توافق تنظیم شده طوری برنامه ریزی شد که جریان کنونی تجارت قوی آفریقای جنوبی با بریتانیا

مورد توجه قرار گیرد و اطمینان حاصل شود که حتی پس از جدایی بریتانیا از اتحادیه اروپا، تولیدکنندگان محصولات کشاورزی آفریقای جنوبی می‌توانند صادرات کالاهای خود را به انگلیس با همان تعرفه‌های سابق (پیش از جدایی) ادامه داشته باشد". وی می‌گوید "اهمیت این تجارت برای اقتصاد آفریقای جنوبی در طول بحران ویروس کرونا مشخص شده است. توافق نامه مشارکت اقتصادی (EPA) از منافع صادرکنندگان آفریقای جنوبی به بریتانیا و صادرکنندگان بریتانیایی به آفریقای جنوبی محافظت می‌کند". کیسی می‌گوید "انگلیس متعهد به حفظ استانداردهای بالا و از بین بردن موانع تجاری غیرضروری است".

آفریقای جنوبی در گذشته با قوانین و استانداردهای گیاه پزشکی اتحادیه اروپا اختلافاتی داشته است که معروف ترین آنها در مورد مرکبات به ویژه پرتقال بوده است. با توجه به اینکه از اول ژانویه بریتانیا دیگر ملزم به رعایت قوانین بهداشتی اتحادیه اروپا نخواهد بود، انتظار می‌رود مشکلات صدور محصولات کشاورزی آفریقای جنوبی به آن کشور مرتفع و میزان تجارت در این حوزه افزایش یابد. سفیر بریتانیا در این ارتباط می‌گوید "رژیم واردات گیاه پزشکی ما همچنان مبتنی بر ریسک خواهد بود اما استانداردهای ما بر اساس و متناسب با نیازهای بریتانیا و نه اتحادیه اروپا خواهد بود. البته این الزامات تا حد زیادی مانند شرایط کنونی باقی خواهند ماند، اگرچه پس از پایان دوره انتقال، برخی تغییرات فنی در زمینه گیاه پزشکی برای کنترل واردات محصولات کشاورزی مد نظر قرار خواهد گرفت. طبیعتاً صادرکنندگان در آفریقای جنوبی از هر گونه تغییر که نتیجه آن در کسب و کار آنها موثر خواهد بود، آگاه خواهند شد. فلذا ما امیدواریم که آفریقای جنوبی اطمینان حاصل کند که کنترل بهداشتی و گیاه پزشکی به طور موثر و مداوم در مورد کالاهایی که

به بریتانیا وارد می‌شوند براساس معیارهای مستقل از اتحادیه اروپا، اعمال خواهد شد."

قوانین بهداشت گیاهی از این جهت مهم است که بریتانیا وارد کننده عمده میوه تازه است. با توجه به اینکه آب و هوای این کشور تولید و پرورش میوه و سبزیجات را محدود می‌کند، حدود ۶۶ درصد از میوه‌های تازه مصرفی در این کشور وارد می‌شود. در حال حاضر نیمی از این واردات از سایر کشورهای اروپایی و نیمی از کشورهای خارج از اروپا انجام می‌شود. بر اساس اطلاعات وب سایت "Statista"، در سال ۲۰۱۹ بریتانیا میوه، سبزیجات، آجیل (به استثنای بادام زمینی)، سبزیجات و آب میوه‌های تازه، منجمد و آماده (به استثنای کریستالیزه) و... وارد کرده که ارزش کلی آن به ۱۱,۵ میلیارد پوند رسید. بخش‌های کشاورزی و فرآوری‌های کشاورزی تنها مواردی نیستند که پس از اول ژانویه می‌تواند فرصتی برای گسترش صادرات آفریقای جنوبی به بریتانیا فراهم سازد.

سفیر بریتانیا در آفریقای جنوبی همچنین تاکید می‌کند: "توافق‌نامه مشارکت اقتصادی (EPA) اتحادیه گمرکی جنوب آفریقا (SACU) به علاوه موزامبیک می‌تواند زمینه خوبی برای افزایش سود متقابل برای دو کشور باشد. با نزدیک شدن به پایان دوره گذار ما ابتدا باید اطمینان حاصل کنیم که توافق‌نامه مشارکت اقتصادی (EPA) با موفقیت اجرا می‌شود. در این توافق فرصت‌های بی‌شماری برای رشد و تنوع بخشیدن به رابطه دو کشور وجود دارد. سرمایه‌گذاری یکی از آنهاست. سرمایه‌گذاری در بخشهایی مانند زیرساخت‌ها شامل استخراج معادن، انرژی، انرژی‌های تجدیدپذیر، فناوری کشاورزی، خدمات مالی، اقتصاد سبز، همکاری دفاعی و امنیتی مهمترین زمینه‌های تنوع بخشیدن به همکاریهای متقابل است."

بریتانیا خروج خود از اتحادیه اروپایی را فرصتی برای تقویت و سرمایه‌گذاری مجدد در کشورهای آفریقای و اقتصاد در حال رشد و توسعه این کشورها می‌داند. دولت انگلیس در اجلاس سرمایه‌گذاری آفریقا در ژانویه ۲۰۲۰ که در لندن برگزار شد این موضوع را صریح اعلام کرد. آفریقای جنوبی به صراحت یکی از کشورهایی است که انگلیس آرزو دارد روابط تجاری و سرمایه‌گذاری با آنها را تقویت کند. تمایل آفریقای جنوبی برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی باعث می‌شود این فرصت را به بریتانیا می‌دهد علاوه بر سرمایه‌گذاری، موضوع حمایت از سرمایه‌گذاری و سرمایه‌گذاران در آفریقای جنوبی را مورد توجه قرار دهد. برای سرمایه‌گذاران بریتانیایی که مایل به استفاده از فرصتهای آفریقای جنوبی هستند، پیشنهادهای قابل قبولی برای ارائه وجود دارد. لذا با توجه به اینکه به صورت تاریخی بریتانیا یکی از کشورهای عمده سرمایه‌گذار در آفریقای جنوبی و حتی کل آفریقا بوده است، انتظار می‌رود برگزیت بتواند مجدداً این جایگاه را نه تنها حفظ بلکه تقویت کند. سفیر انگلیس در آفریقای جنوبی به شدت معتقد است که توافق همکاری اقتصادی که هر دو طرف خواهان استفاده حداکثری از این توافق‌نامه برای توسعه تجارت هستند، می‌تواند ارتباط اقتصادی و تجاری بین دو کشور را حتی بهتر از شرایط پیش از برگزیت برای دو کشور ایجاد کند. بریتانیا علاوه بر امضای پیمان تجاری با کشورهای فوق‌الذکر در آفریقا، در حال مذاکره با کشورهای الجزایر، کامرون، مصر و غنا برای امضای توافق‌نامه تجاری است.

منبع: پرتال معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، "برگزیت و روابط تجاری بریتانیا و آفریقای جنوبی"، ۲۸ آذر ۱۳۹۹. در: <https://b2n.ir/864039>

فرصت‌های اقتصادی آفریقا

وضعیت صنعت نساجی و لباس در ماداگاسکار

در ماداگاسکار به دلیل نیروی کار بسیار ارزان تعداد قابل توجهی از مارک‌های معروف دنیا، دست به تولید برندهای خود در این کشور و صادرات به بازارهای اروپا، آمریکا و آسیا نموده‌اند. این موضوع حتی با شیوع کرونا نیز تداوم داشته و بازار خود را از دست نداده است.

این کشور در ده ماهه نخست سال ۲۰۱۹ با ۳۰۵ میلیون یورو بیستمین صادر کننده اصلی لباس به اتحادیه اروپا بوده است. این امر نشان‌دهنده رشد ۱,۵ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل است. با توجه به آمار منتشر شده توسط یورواستات (Eurostat)، ماداگاسکار پس از مراکش، تونس و مصر در رتبه چهارم تأمین کننده آفریقا در بازار اروپا قرار دارد. یورواستات آماری از تجارت در سال ۲۰۱۹ بین ۲۷ عضو اتحادیه اروپایی و شرکای تجاری آن را منتشر کرده است. واردات محصولات نساجی و پوشاک با افزایش ۵,۱ درصدی در منطقه، به مجموع ۷۴,۹۸ میلیارد یورو رسید. آسیا به رهبری چین بزرگترین تأمین کننده اروپا است و پس از آن آفریقا مراکش، تونس، مصر و ماداگاسکار قرار دارند. آمارهای یورواستات، از ژانویه تا اکتبر ۲۰۱۹، حجم واردات ۷۴,۹۸ میلیارد یورو محصولات نساجی و پوشاک را گزارش می‌کند. کشورهای آسیایی با ۲۲,۹۰ میلیارد یورو یا تقریباً ۳۰ درصد از حجم وارداتی اروپا و بعد از آن بنگلادش با ۱۵,۲۱ میلیارد یورو پیشروترین تأمین کنندگان اروپا هستند. ترکیه با ۸,۶۱ میلیارد یورو در مکان چهارم، هند با ۴,۴۳ میلیارد یورو در رتبه پنجم، کامبوج با ۳,۴۲ میلیارد یورو و ویتنام پس از آن قرار گرفته‌اند.

ماداگاسکار، رقیب بخش نساجی در آفریقا، ۵۷۴ میلیون یورو در سال ۲۰۱۸ و ۵۳۳,۱۱ میلیون یورو در نه ماهه اول سال ۲۰۱۹ به اتحادیه اروپایی و ایالات متحده صادر کرده است. این کشور در حال برنامه‌ریزی برای افزایش صادرات خود به این مناطق تا ۲۳ درصد افزایش است.

ماداگاسکار، حتی با وجود واجد شرایط بودن در بازار رشد و فرصت‌های آفریقا (آگوا) (l'African growth and opportunity act) (AGOA)، اروپا را همچنان بازار اصلی صنعت نساجی خود می‌داند. طبق ارقام منتشر شده توسط هیأت توسعه اقتصادی ماداگاسکار (EDBM)، صادرات به ایالات متحده آمریکا تحت تسهیلات آگوا نشان دهنده ۶۹ درصد صادرات پارچه و لباس در مقایسه با اتحادیه اروپا است.

پس از دوره تاریک خود از ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۴ که منجر به تعطیلی صدها شرکت نساجی شد، با واجد شرایط شدن مجدد آن در میان کشورهای بهره‌مند از قرارداد آگوا دولت ایالات متحده آمریکا، این بخش توانسته است وارد مرحله رونق خود شود. طبق گزارش دفتر منسوجات و پوشاک (OTEXA) وزارت بازرگانی ایالات متحده آمریکا، واردات شلوار جین به این کشور از ژانویه تا ژوئیه ۲۰۲۰ به میزان ۳۵,۲۶ درصد کاهش یافت. همه تأمین کنندگان عمده از آسیا این روند را دنبال کرده‌اند.

سه کشور آفریقایی ماداگاسکار، اتیوپی و تانزانیا که شلوار جین به ایالات متحده آمریکا صادر می‌کنند، با افزایش خوبی روبرو بوده‌اند. گفتنی است که ماداگاسکار، تنها تأمین‌کننده آفریقایی مارک‌های آمازون است.

منبع: پرتال معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، وضعیت صنعت نساجی و البسه در ماداگاسکار، ۲۹ آذر ۱۳۹۹.

در: <https://b2n.ir/489506>

قانون آگوا و روابط اقتصادی ماداگاسکار و آمریکا

AGOA (قانون رشد و فرصت آفریقا) همان طور که از نام آن پیداست قانونی درباره رشد و امکان اقتصادی در قاره آفریقا است که در تاریخ ۱۸ می ۲۰۰۰ توسط کنگره آمریکا به تصویب رسید و رسماً توسط کلینتون اعلام شد. این قانون به کشورهای جنوب صحرای آفریقا اجازه می‌دهد بدون پرداخت عوارض گمرکی محولات تولیدی خود را به بازار آمریکا صادر کنند. اصطلاح AGOA همچنان یکی از موضوعات داغ در همکاری آفریقا با ایالات متحده است، اما بسیاری آن را اشتباه گرفته یا آن را فقط به صادرات پارچه و لباس به بازار آمریکا محدود می‌کنند. در این قانون به رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا اجازه داده شده است تا کشورهای جنوب صحرای آفریقا را طبق معیارهای مشخص از جمله حکمرانی خوب و سطح دموکراسی دسته‌بندی و مشخص کند.

از دسامبر ۲۰۰۹، به دنبال بی‌ثباتی‌های سیاسی، ماداگاسکار به همراه کشورهای نیجر و گینه از این برنامه حذف شده بودند. ولی در سال ۲۰۱۱ کشورهای گینه و نیجر و در سال ۲۰۱۴ ماداگاسکار پس از بازگشت این کشور به حکومت قانون، واجد شرایط شدند. این قانون فرصت‌های قابل‌توجهی برای کشورهای واجد شرایط ایجاد می‌کند و ساختار اقتصادی کشورهای عضو را از اساس تغییر می‌دهد. در این قانون که در ۲۹ ژوئن ۲۰۱۵ توسط اوباما برای ۱۰ سال دیگر تمدید شد روندی تعریف شده است که طبق آن تقویت روابط بین ایالات متحده و کشورهای جنوب صحرای آفریقا نهادینه شده و به این کشورها فرصت می‌دهد در زمینه اصلاح امور سیاسی و اقتصادی تشویق شوند.

بخشودگی گمرکی، افزایش امنیت اقتصادی برای سرمایه‌گذاری در کشورهای آفریقایی که با آمریکا روابط اقتصادی دارند، تسهیل ورود کشورهای واجد شرایط به زنجیره تولید جهانی و معافیت از مالیات برای ورود به بازار ایالات متحده آمریکا، حذف سهمیه برای کالاهای تحت پوشش SGP، تشویق به توسعه اقتصادی و اصلاحات در جنوب صحرای آفریقا، اعطای فرصت‌های بیشتر برای سرمایه‌گذاران، ایجاد شغل، کمک‌های فنی و تخصصی به کشورهای واجد شرایط به منظور تحکیم روابط و توسعه اقتصادی بویژه تقویت روابط بین شرکت‌های آمریکایی و شرکت‌های جنوب ساحل، حذف محدودیت‌های SGP از کشورهای عضو با هدف حفظ رقابت و امنیت سرمایه‌گذاری از جمله اهداف این قانون شمرده شده است.

پیرو این قانون و تعهدنامه‌ای که دولت ماداگاسکار طی قانون شماره ۱۵۷۲ مورخ ۳ اکتبر ۲۰۱۴ امضا کرده، طی آن ویزای آگوا اجناس و پوشاک را شامل شده و مشمول صدور این ویزا در اداره گمرک ماداگاسکار هستند. ۹ محصول صادراتی در بخش منسوجات و پوشاک جای دارد که شامل محصولات دستباف، صنایع دستی و فولکلور می‌باشد. در بخش غیر منسوجات، محصولات کاشتی، تولیدی و فرآوری، هزینه کل مواد اولیه برای تولید در یک کشور عضو به اضافه هزینه

فرآوری و انتقال نباید ۳۵ درصد ارزش تخمین زده شده آن در آمریکا باشد. در این بخش نیز در خصوص محصولات غیر از منسوجات، در صورتی که این محصولات کد HTS داشته باشند، هیچ محدودیتی از طرف گمرک آمریکا برای ورود آنها وجود ندارد. آفریقایی‌ها حساب زیادی قانون آگوا برای رشد اقتصادی خود باز کرده‌اند. لیست کاملی از محصولات واجد شرایط دریافت خدمات AGOA در این سایت قرار گرفته است. برخی از محصولات و اجد شرایط این قانون: محصولات نباتی، روغن حیوانی و سبزیجات؛ مواد غذایی آماده، نوشیدنی‌ها، سرکه و سیگار؛ چرم و پوست و مشتقات آنها؛ خمیر چوب، کاغذ و مشتقات آن؛ مروارید طبیعی، سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی، جواهرات فانتزی؛ کفش، چتر، کلاه، گل‌های مصنوعی و محصولات معدنی.

منبع: پرتال معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، قانون آگوا و روابط اقتصادی ماداگاسکار و آمریکا، ۲۸ آذر ۱۳۹۹. در: <https://economic.mfa.ir/portal/newsview/620784>